

Kunskapsstöd för egenvård riktat till hälso- och sjukvården och socialtjänsten

Februari 2025

Projektledare: Marie Herbring

Projektmedarbetare: Katarina Bone, Camilla Damell, Annica Johansson, Elisabeth Lagerkrans, Sofie Nordmark

Lag (2022:1250) om egenvård

Med egenvård menas i lag:

- En hälso- och sjukvårdsåtgärd som behandlande hälso- och sjukvårdspersonal har bedömt att patienten kan utföra själv eller med hjälp av annan.
- Med hälso- och sjukvårdsåtgärd avses i denna lag en åtgärd för att medicinskt förebygga, utreda eller behandla sjukdomar eller skador.
- Med hälso- och sjukvårdspersonal avses den som har legitimation för ett yrke inom hälso- och sjukvården.
- När egenvård utförs gäller inte hälso- och sjukvårdslagen.

Kunskapsstöd med tillhörande stödmaterial

- Kunskapsstöd om egenvård
- Kortversion av kunskapsstödet
- Checklista - egenvårdsvårdsbedömning
- Checklista - hjälpa till med egenvård
- Presentationsmaterial - bedömning av egenvård enligt egenvårdslagen
- Presentationsmaterial - hjälpa till med egenvård efter en egenvårdsbedömning

Kunskapsstödet uppbyggnad

- Inledning
- Om egenvård
- Bedöma egenvård
- Samverkan, samordning och planering för egenvård med god kvalitet
- Att hjälpa till med egenvård

Om egenvård

- Det är hälso- och sjukvårdsåtgärder som kan bedömas som egenvård enligt lagen om egenvård.
- Vem kan bedöma egenvård?
- När egenvård utförs gäller inte hälso- och sjukvårdslagen.
- Skilj på att hjälpa till med egenvård och att utföra uppgifter efter delegering.

Bedöma egenvård

- Vårdgivaren har det övergripande ansvaret för patientsäkerheten.
- Hälsa- och sjukvårdspersonalen har sitt yrkesansvar.
- Bedömningens omfattning avgörs utifrån varje patient – god vård – patientsäkerhet.
 - Patienten behöver få tillräckligt med information.
 - Fysisk och kognitiv förmåga.
 - Olika miljöer - när patienten behöver hjälp av någon annan än närstående.
 - Ta ställning till om det aktuellt med samverkan för att inhämta uppgifter.
- Dokumentation och intyg.

Samverkan, samordning och planering för egenvård med god kvalitet

- Ett ansvar för både hälso- och sjukvården och socialtjänst och LSS-verksamhet.
- Individuell plan ger möjlighet till samordning.
- Information kan ges och inhämtas.
- I en gemensam planering kan egenvården tydliggöras.
- Den enskilde och involverade aktörer får en tydlighet i vem som gör vad och vem som är ansvarig.

Att hjälpa till med egenvård

- Egenvårdsbedömning av behandlade hälso- och sjukvårdspersonal.
- Avgör om hjälp med egenvård ska ingå i verksamheten utifrån lagar och regler som styr verksamheten.
- Ansökan om hjälp med egenvård hanteras på samma sätt som andra ansökningar.
- Samma regler som i övrigt för de insatser som ges.
- Personal med tillräcklig kompetens.
- Åtgärden kan finnas i genomförandeplanen.
- Uppföljning av insatser.

Vad vi vill lyfta – budskap i kunskapsstödet

- Bedömningen - god vård/patientsäkerhet
- Patienten - delaktig och få information
- Samverkan - förutsättning för god vård
- Verksamhet som hjälper till - avgör vad som ingår
- Hjälp med egenvård - samma regler
- Egenvård - ökad självständighet för enskilda

Kortversion

- Komprimerad version

Kunskapsstöd för egenvård – enligt egenvårdslagen

Kortversion

Checklista när hälso- och sjukvården gör en egenvårdsbedömning

Checklistan kan vara ett stöd när hälso- och sjukvårdspersonal gör en bedömning om egenvård enligt lagen (2022:1250) om egenvård. Checklistan är avsedd att bidra till en patientsäker egenvårdsbedömning.

Fråga	JA	NEJ	EJ AKTUELLT
Behöver någon mer profession delta i egenvårdsbedömningen?	☐	☐	☐
Har hänsyn tagits till patientens önskemål och individuella förutsättningar?	☐	☐	☐
Har det tagits ställning till om närstående kan bidra med viktig information och/eller vara ett stöd för patienten vid egenvårdsbedömningen? (I de fall det är möjligt och lämpligt)	☐	☐	☐
Har patienten fått information om vilken åtgärd som ska utföras som egenvård?	☐	☐	☐
Har tillräcklig information inhämtats om patientens fysiska förmåga?	☐	☐	☐
Har tillräcklig information inhämtats om patientens kognitiva förmåga?	☐	☐	☐
Behöver patienten träna på något moment i egenvårdsåtgärden?	☐	☐	☐
Finns det kännedom om vilka olika miljöer egenvården kommer att utföras i. (I de fall det kan vara aktuellt att patienten behöver hjälp av någon annan än närstående)	☐	☐	☐
Behövs en samordnad individuell plan (SIP)?	☐	☐	☐
Har identifierade risker värderats, hanterats och vägts samman för en patientsäker bedömning?	☐	☐	☐
Kan åtgärden utföras som egenvård?	☐	☐	☐
Kan patienten utföra egenvård själv?	☐	☐	☐
Kan patienten få hjälp av närstående med egenvården? (Har närstående praktiska förutsättningar och uttryckt önskan om att få hjälpa till med egenvården?)	☐	☐	☐
Behöver patienten hjälp med egenvården av någon annan än närstående?	☐	☐	☐

Checklista - egenvårdsbedömning

Checklista inför att personal ska hjälpa någon med egenvård

Checklistan kan vara ett stöd för chefen inför att personal inom socialtjänst eller LSS-verksamhet ska hjälpa någon med egenvård efter en bedömning av egenvård, enligt lagen (2022:1250) om egenvård.

Svaret nej på någon fråga kan betyda att åtgärd behöver vidtas.

Fråga	JA	NEJ	EJ AKTUELLT
Ingår egenvården i verksamhetens uppdrag?	☐	☐	☐
Finns det en egenvårdsbedömning?	☐	☐	☐
Finns det beslut om bistånd för egenvården, ifall det behövs?	☐	☐	☐
Finns personal med lämplig utbildning och erfarenhet (kompetens) för att utföra uppgiften?	☐	☐	☐
Har personalen fått tillräckliga instruktioner eller utbildning om hur egenvården ska utföras?	☐	☐	☐
Har personalen fått information om hur de ska samverka med hälso- och sjukvården?	☐	☐	☐
Finns det en samordnad individuell plan, SIP?	☐	☐	☐
Har den enskilde fått möjlighet till inflytande och medbestämmande över hur egenvården ska utföras?	☐	☐	☐
Känner personalen till hur de ska dokumentera genomförandet av egenvården?	☐	☐	☐
Känner personalen till hur de ska hantera avvikelser rörande egenvården?	☐	☐	☐
Finns en planering för uppföljning tillsammans med hälso- och sjukvården, i de fall det behövs?	☐	☐	☐

Checklista – hjälpa till med egenvård

Presentationsmaterial - bedömning av egenvård enligt egenvårdslagen

Bedömning av egenvård enligt egenvårdslagen
Lagen (2022:1250) om egenvård

Framtaget av Socialstyrelsen 2025

Instruktioner till presentationsmaterialet

- Presentationsmaterialet med diskussionsfrågor utgår från kunskapsstödet *Kunskapsstöd för egenvård - enligt egenvårdslagen*.
- Presentationsmaterialet är inriktat på bedömningen om egenvård.
- Materialet vänder sig till hälso- och sjukvården men kan också användas av socialtjänst och LSS-verksamhet.
- Använd gärna texten i anteckningsvyn när ni går igenom bilderna.
- Mer uppgifter om egenvård finns i:
Kunskapsstöd för egenvård - enligt egenvårdslagen
Kortversion av kunskapsstöd för egenvård - enligt egenvårdslagen

2 § lagen (2022:1250) om egenvård

Med egenvård avses i lagen om egenvård en hälso- och sjukvårdsåtgärd som behandlande hälso- och sjukvårdspersonal har bedömt att en patient kan utföra själv eller med hjälp av någon annan.

Om egenvård enligt lagen

- Det ska vara en hälso- och sjukvårdsåtgärd som bedöms som egenvård.
- Det är behandlande hälso- och sjukvårdspersonal som gör bedömningen om egenvård.
- Någon annan kan hjälpa till med egenvård.
- När egenvård utförs gäller inte hälso- och sjukvårdslagen.

Kvalitet och patientsäkerhet vid egenvårdsbedömningar

- Vårdgivaren har ett grundläggande ansvar för kravet på en god vård.
- Vårdgivaren ska ha de processer och rutiner som behövs för att säkerställa kvaliteten och patientsäkerheten vid egenvårdsbedömningar.
- Samverkan kan vara en förutsättning.
- Bedömningen om egenvård ska utgå från patientsäkerhet och god vård.

Egenvårdsbedömning

- Patientens förutsättningar och hälso- och sjukvårdsåtgärdens avgör omfattningen av bedömningen.
- Bedömningen kan ske i flera steg och flera professioner kan bidra i bedömningen.
- Eventuella risker får värderas, hanteras och vägas samman med patientens förmåga, önskemål och behov.

Egenvårdsbedömning

- Patienten ska få möjlighet att vara medverka i egenvårdsbedömningen.
- Patienten måste få tillräckligt med information för att kunna vara delaktig.
- Ta reda på patientens kognitiva och fysiska förmåga att utföra egenvårdsåtgärden.
- När patienten behöver hjälp av någon annan, ta reda på om egenvården kommer att utföras i olika miljöer.

Hjälp med egenvård av personal

- Ta ställning till att kalla till samordnad individuell plan (SIP)
- Inhämta patientens samtycke
- Frågeställningar kan tydliggöras vid en planering

Samordnad individuell plan (SIP)

Av planen ska framgå:

- Vilka insatser som den enskilda behöver.
- Vilka insatser som respektive huvudman ansvarar för.
- Vilka eventuella åtgärder som vidtas av någon annan.
- Vem av huvudmännen har det övergripande ansvaret för planen.

Hjälp med egenvård

- Verksamheten som ger hjälp med egenvård avgör om åtgärden ingår i uppdraget.
- När enskild får hjälp med egenvård i socialtjänst- eller LSS-verksamhet gäller samma regler som för övriga insatser.
- Intyg där egenvårdsbedömningen framgår kan behövas vid ansökan om hjälp med egenvård.

Delegering - är något annat än egenvård

Delegering:

- Vid en delegering biträder den delegerade personalen hälso- och sjukvårdspersonal.
- Åtgärder som utförs är hälso- och sjukvård.

Till skillnad mot egenvård:

- När personal hjälper till med egenvård gäller inte hälso- och sjukvårdslagen.

Diskussionsfrågor

- Hur går vi egenvårdsbedömningar i vår verksamhet?
- Hur stödjer våra processer och rutiner arbetet med egenvård?
- Är det något vi behöver ändra på för att öka patientsäkerheten?
- Hur samverkar vi med de som ska hjälpa till med egenvård?
- Behöver något förbättras i samverkan om egenvård?

Socialstyrelsen

Presentationsmaterial - hjälpa till med egenvård efter en bedömning av egenvård

Personal som ska hjälpa till med egenvård
Lagen (2022:1250) om egenvård

Från lagat av Socialstyrelsen 2023

Instruktioner till presentationsmaterialet

- Presentationsmaterialet med diskussionsfrågor är ett komplement till kunskapsstödet *Kunskapsstöd för egenvård - enligt egenvårdslagen*.
- Presentationsmaterialet är inriktat på när personal hjälper någon med egenvård.
- Presentationsmaterialet vänder sig till verksamheter enligt SoL och LSS men kan också användas av hälso- och sjukvården.
- Använd gärna texten i anteckningsvyn när ni går igenom bilderna. Det finns också ett kunskapsstöd och en kortversion, se länkar i slutet av presentationen.
- Mer uppgifter om egenvård finns i:
Kunskapsstöd för egenvård - enligt egenvårdslagen
Kortversionen av kunskapsstöd för egenvård - enligt egenvårdslagen

Den här presentationen riktar sig till personal som ska hjälpa till att utföra egenvård enligt lagen om egenvård.

Personal som till exempel arbetar i hemtjänst, särskilt boende, boendestöd eller LSS-verksamhet. Personal som inte är hälso- och sjukvårdspersonal.

Den här presentationen utgår från lag och reglering och tar inte hänsyn till lokala överenskommelser, riktlinjer osv.

2 § lagen (2022:1250) om egenvård

Med egenvård avses i denna lag en hälso- och sjukvårdsåtgärd som behandlande hälso- och sjukvårdspersonal har bedömt att en patient kan utföra själv eller med hjälp av någon annan.

Förutsättningar för att hjälpa till med egenvård

- Det finns en egenvårdsbedömning.
- Egenvård är en uppgift som ingår i ert uppdrag genom att:
 - personen har ett beslut om bistånd eller
 - hjälp med egenvård ingår i den insats personen har.

Vad gäller för egenvård

- När egenvård utförs gäller inte hälso- och sjukvårdslagen.
- Lager och andra regler som gäller för den insats ni ger enligt SoL eller LSS gäller när ni hjälper någon med egenvård.

Egenvård omfattas av samma krav som andra arbetsuppgifter

- Insatser inom socialtjänsten och i verksamhet enligt LSS ska vara av god kvalitet.
- Det ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet (SoL).
- Det ska finnas den personal som behövs för att ett gott stöd och en god service och omvårdnad ska kunna ges (LSS).
- Dokumentationskrav.
- Rapporteringsskyldighet med mera.

Samordning och individuell plan (SIP)

- När ni som personal ska hjälpa någon med egenvård behövs det i många fall samordning med hälso- och sjukvården.
- SIP kan vara ett av de bästa verktygen för att få till egenvård med kvalitet.
- SIP kan underlätta för er som ska hjälpa till med egenvård.

Samordnad individuell plan (SIP)

Av planen ska framgå:

- vilka insatser som den enskilda behöver,
- vilka insatser som respektive huvudman ansvarar för,
- vilka eventuella åtgärder som vidtas av någon annan och
- vem av huvudmännen har det övergripande ansvaret för planen.

Delegering - är något annat än egenvård

Delegering:

- Vid en delegering bibräder den delegerade personen hälso- och sjukvårdspersonalens
- Åtgärder som utförs är hälso- och sjukvård.

Till skillnad mot egenvård:

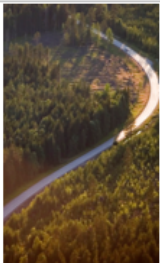
- När personal hjälper till med egenvård gäller inte hälso- och sjukvårdslagen.

Sammanfattning

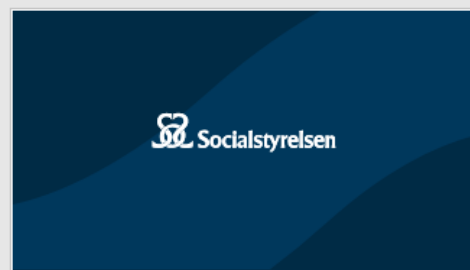
När personal ska hjälpa någon med egenvård

- Ingår egenvård i personalens arbetsuppgifter?
- Finns det en bedömning gjord av behandlande hälso- och sjukvårdspersonal?
- Har vi tillräcklig kompetens för att utföra egenvården?
- Vet vi vart vi ska vända oss vid frågor, förändringar eller vid avvikelser?

Avslutande frågor

- Vilka rutiner och riktlinjer har vi med koppling till egenvård?
- Hur samverkar vi med andra gällande egenvård?
- Har vi exempel på när vi utför egenvård idag?
- Finns det oklarheter eller frågor vi behöver ta vidare?

11

12

13

Samordnad individuell plan (SIP)

Av planen ska framgå:

- vilka insatser som den enskilde behöver,
- vilka insatser som respektive huvudman ansvarar för,
- vilka eventuella åtgärder som vidtas av någon annan och
- vem av huvudmännen har det övergripnare ansvaret för planen.

Länkar:

Aktuelltpuff

- <https://www.socialstyrelsen.se/aktuellt/kunskapen-om-egenvard-behover-oka--nytt-stod-ger-vagledning/>

Socialstyrelsen.se

- <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/god-och-nara-varld/egenvard/>

Tack!

marie.herbring@socialstyrelsen.se

annica.johansson@socialstyrelsen.se

elisabeth.lagerkrans@socialstyrelsen.se

 Socialstyrelsen